

Historische Geografie

Cultuurhistorische Waardenkaart 2005

Provincie Noord-Brabant

Auteur J. Findhammer

Datum 3 augustus 2006

Gemeente Bergen op Zoom

Code V54

Onderdeel Akkercomplex De Bremberg, De Brakke c.a.

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Agrarisch gebied op de overgang van Brabantse Wal en Auvergnepolder; met bouw- en grasland, verspreide boerderijen, relict van perceelsrandbegroeiing en de restanten van een vestingwerk, de verdedigingslinie aan de Boemdijk achter de voormalige kreek Verkorting, daterende uit de Eerste Wereldoorlog, met vroege gewapend betonnen schuilplaatsen. Deze schuilplaatsen maakten deel uit van een infanteriesteunpunt dat de weg Tholen - Halsteren verdedigde tegen een Britse inval via Zeeland. De voorgelegen polders waren voorbereid voor inundatie. Ten zuiden en ten noorden van dit steunpunt lagen nog een aantal van dit soort steunpunten. Gezamenlijk vormden ze het noordelijk gedeelte van de Stelling West Noord-Brabant.

Code V55

Onderdeel Kreek Lange Water (zuid)

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Hoog

Karakteristiek

Voormalige kreek, voorheen een belangrijke vaarweg tussen Schelde en Maas, gelegen aan de oostelijke zijde van de Auvergnepolder. Ten zuiden van Slikkenburg bestaat de kreek uit open water met verspreid rietland, moerasbos, hakhout (knotwilgen) en enkele kleinschalige graslanden. Ten noorden van Slikkenburg smaller, enkele rietlanden en in het noorden bij Groenendijk een klein moeras. Eindigend bij relict van vestingwerk Fort Zeeland. Kreek gebruikt als versperring in 1914-1918: vier experimentele gewapend vestingwerken (betonschuilplaatsen) uit die tijd langs de Boemdijk .

Code V58

Onderdeel Kreek Lange Water (noord)

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Voormalige kreek, voorheen een belangrijke vaarweg tussen Schelde en Maas, gelegen aan de oostelijke zijde van de Auvergnepolder. Ten zuiden van Slikkenburg bestaat de kreek uit open water met verspreid rietland, moerasbos, hakhout (knotwilgen) en enkele kleinschalige graslanden. Ten noorden van Slikkenburg smaller, enkele rietlanden en in het noorden bij Groenendijk een klein moeras. Eindigend bij relict van vestingwerk Fort Zeeland. Kreek gebruikt als versperring in 1914-1918: vier betonschuilplaatsen uit die tijd langs de Boemdijk. De schuilplaatsen maakten deel uit van een infanteriesteunpunt dat op zich weer een onderdeel was van het noordelijk gedeelte van de Stelling West Noord-Brabant. Deze stelling had tot doel een eventuele Britse aanval in de richting van Antwerpen op te vangen.

Code V60

Onderdeel Landgoed Zoomland

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Het landgoed Zoomland is een landschappelijk zeer gevarieerd landgoed, in 1972 gevormd uit een viertal oude landgoederen (kern 1600-1700): Goeree, Weltevreden of Klein Gemini, 's Heeren Plantage en Lievenshoven.

Grote delen van deze landgoederenreeks zijn na de Tweede Wereldoorlog door de uitbreidingen van Bergen op Zoom bebouwd geraakt. Zoomland is opgebouwd uit productiebos met naaldhout, eikenbossen (hakhout), gras- en bouwland met plaatselijk kleinschalige percelering, lanen, houtwallen, struweelbeplanting, relicten met heide, gefixeerde stuifzandduinen en moerassen. De bij de historische landgoederen horende bebouwing is dan wel merendeels verdwenen, de historische ontginningslijnen, patronen en structuren zijn grotendeels bewaard gebleven. Het noordoostelijk deel is een coulisselandschap, bestaande uit natte graslanden en beemdgronden, doorsneden door lanen met eiken, laanbeplantingen en houtwallen. De Zeezuiper is een relict van een uitgestrekt complex van moerassen ten oosten van Bergen op Zoom. Na ontvening (1300-1500) vormde het moeras een onderdeel van het inundatieterrein ter bescherming van Bergen op Zoom tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Later werd het gebruikt als viskwekerij. Van het voormalig landgoed Weltevreden of Klein Gimini zijn de doorgeschoten hagen (beuk) rond de voormalige tuinen nog zeer herkenbaar aanwezig. Van het voormalig landgoed Goeree, voor het eerst vermeld in 1411 als moer, zijn de lanen naar en de rechthoekige grachtenstructuur rond de plaats waar de gebouwen gestaan hebben nog herkenbaar .

Code L322

Onderdeel Wegenstructuur Landgoed Zoomland

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

In het uit verschillende oudere landgoederen samengestelde landgoed Zoomland bevindt zich een opvallend groot aantal onverharde lanen (1700 en later), die grotendeels getraveerd zijn op de voormalige landhuizen in deze landgoederenreeks. In het noordoosten regelmatige gespatieerde, onverharde zandwegen, voorzien van laanbeplanting, knothout en struwelen.

Code V47

Onderdeel Landgoed De Beek

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Relict van landgoed ten westen van de Steenbergseweg, met in circa 1890 opgetrokken villa en koetshuis. Om de bebouwingsgroep een grote (bos)tuin in Engelse Landschapsstijl met een aantal lanen. Een deel van de tuin wordt thans recreatief gebruikt. Het iets verder zuidelijk gesitueerde kleinschalige bouwland is door houtwallen omzoomd .

Code V48

Onderdeel Spinolaberg

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Complex van kleinschalig bouwland met gesloten karakter. Verspreide bebouwing, met veel voorkomende heggen, houtkanten en bosjes, op een naar het westen georiënteerde helling van de Brabantse Wal. De gesloten en kleinschalig verkavelde structuren van de Spinolaberg staan in contrast met het aangrenzende open landschap van Auvergne Polder. De 'berg' dankt overigens haar naam aan de Spaanse veldheer Spinola die er in 1622 zijn legerkamp had opgeslagen. Zichtrelatie naar Nieuwe Molen. Belangrijke verdichting met woonhuizen circa 1950-1990 .

Code V50

Onderdeel Landgoed Lievensberg

Gemeente Bergen op Zoom

16

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Ten oosten van de A58, voormalig landgoed, met landhuis uit 1848, oude loofbossen, gefixeerde stuifduinen met uit de periode 1870-1920 aangeplante naaldbossen en een centraal gelegen open heideterrein deels nog met levend stuifzand. Verschillende oude lanen doorsnijden het landgoed. Uitbreidingen van Bergen op Zoom en de A58 slokten het westelijk deel van het landgoed op. Een gedeelte van het park rond het landhuis werd ingericht als heidetuin .

Code V91

Onderdeel Borgvlietse Duinen

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Hoog

Karakteristiek

Een landgoed met een rationeel aangelegd stramien van lanen, voorzien van een singel- of laanbeplanting met loofhout van voornamelijk Amerikaanse eiken. Tussen dit frame van lanen bevinden zich uitgebreide opstanden van grove en Corsicaanse den, alsmede enig inheems loofhout. Nabij het landhuis, gebouwd omstreeks 1900, staan verschillende solitaire bomen, van hieruit vertrekt ook een brede laan die het centrum ontsluit. Parallel aan de Fianestraat en gedeeltelijk langs de weg naar "De Kloof", ligt een walvormig aarden lichaam voorzien van een beplanting van beuken. Aan de zuidwestzijde van het landgoed bevinden zich eveneens grote opstanden van naaldhout, aangeplant ter fixatie van de stuifduinen. In het centrum van de Borgvlietse Duinen bevindt zich nog een stukje levend stuifzand met een opvallend microreliëf. Ter fixatie van de hogere walranden en aansluitend op de naaldbossen staat eikenhakhout .

Code V290

Onderdeel Landgoed Groot Molenbeek

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Zeer oud landgoed (oorsprong 1291) met productiebos, bouwland en graslanden op een overgang van dalflank naar Molenbeekvallei. Op de flanken naaldbomen. Lanen met monumentale laanbeplanting verdelen het cultuurland in compartimenten. Het stramien van monumentale paden en lanen is getraceerd op het landhuis .

Code V291

Onderdeel Fort Pinsen, Fort De Roovere

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Hoog

Karakteristiek

Beide forten, de daartussen gelegen Ligneweg en (gedeeltelijk) de Groote Melanen zijn zeer gave restanten van de vestinglinie (1600-1700) tussen Bergen op Zoom en Steenbergen. Samen met het verdwenen fort Moermont zijn ze aangelegd in 1626-1628. Aanvankelijk zijn de werken bedoeld voor het voeren van de verdediging ten noorden van Bergen op Zoom, alsmede van de naderingswegen tot de Eendracht en de vestingstad en het gelijknamige eiland Tholen tegen aanvallen uit het oosten. Na 1700 onderdeel van de Zuiderwaterlinie. In 1747 uitbreiding met voorschansen, in 1785 hoornwerk vervangen door een tenaille. Beide forten hebben een regelmatig vierhoekig gebastioneerde grondvorm met natte gracht. Fort Pincen heeft aan de frontzijde een voorwal met gracht en Fort de Roovere heeft voor het oostelijk front een hoornwerk, een ravelijn en een gedekte weg. Behalve de forten is ook het tussenliggend gebied versterkt. De Ligneweg (1747) bestaat uit een gemeenschapsweg, een liniewal met voorliggende gracht met twee bastions en twee redans. Ondanks het feit dat de hogere delen met hakhout met eiken en berken, en de lagere met struweelbeplanting van gagel begroeid zijn, is het geheel nog duidelijk herkenbaar aanwezig. Ook de door de Fransen in 1747 gegraven loopgraven ter nadering van de werken, de zogenaamde 'approches', ten oosten van fort De Roovere, liggen nog herkenbaar in het boslandschap. De Groote Melanen en de buiten het landschappelijk vlak gelegen Kleine Melanen zijn moerassen tussen de forten die, als onderdeel van het inundatieterrein, eveneens een defensieve functie hadden. De Groote Melanen zijn thans herschappen in een park .

Code V296

Onderdeel Veenontginning Halstersch Laag

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Hoog

Karakteristiek

hoofdzakelijk zeer nat, open gebied met graslanden en natte beemdgronden met struweelbeplanting en broekbosjes in de dalen van de Ligne of Bergsche Water en Smalle Beek. Een aantal turfvaarten herinnert aan de voormalig veenontginning ter plaatse. Reeds in 1584 in gebruik als inundatieterrein en in 1600-1700 als onderdeel van de vestingstad Bergen op Zoom, de latere Zuiderwaterlinie. Dit inundatieterrein maakte deel uit van de ondoordringbare zone tussen de vestingsteden Bergen op Zoom en Steenbergen. Tot omstreeks 1900 heeft met name aan de westelijke rand van het gebied kleinschalige turfwinning in veenputten plaatsgevonden. Hiervan zijn thans nauwelijks nog sporen terug te vinden. Opvallend zijn de zichtrelaties met landgoed De Dassenberg en vestingwerk fort De Roovere .

Code L138

Onderdeel Turfvaart Ligne of Bergsche Water

Gemeente Meerdere

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Voormalige turfvaart (1400-1500), noord-zuid getraceerd tussen het veenontginning Halstersche Laag (1200-1500) en Steenberg, gedeeltelijk aangelegd als kanaal, gedeeltelijk bestaand als stroom. Later tevens gebruikt als inundatiekanaal voor inundatieterein ten behoeve van de linie Bergen op Zoom - Steenberg (1600-1700).

Code L4

Onderdeel Vestingwerk Ligneweg c.a.

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Uniek restant van vestingwerken van de in oorsprong uit 1600-1700 daterende Zuiderwaterlinie tussen forten Pincen en De Roovere (1626). Dit deel van de linie bestaat uit de achterliggende gemeenschapsweg (Ligneweg), een liniewal met voorliggende gracht met twee bastions en twee redans. Het geheel is deels met eikenberkenopstanden begroeid maar nog goed herkenbaar aanwezig. Oorspronkelijk bestond de linie uit drie forten (naast Pincen en De Roovere het verdwenen fort Moermont) met tussenliggende vestingwerken die de vestingstad Bergen op Zoom en de ondoordringbare gebieden met inundatietereinen ten zuiden van Steenberg (meren en moerassen) met elkaar verbonden.

Beschrijvingen Historische Geografie 103

Code L30

Onderdeel Turfvaart Halsters Laag

Gemeente Meerdere

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Restanten van noord-zuid getraceerde turfvaart uit de periode 1400-1500 van het voormalig veengebied het Halsters Laag, via de Linge of Bergsche Water naar Steenberg. Delen van de turfvaart zoals ten noorden van landhuis Dassenberg verdwenen of werden gereduceerd. Ook worden delen omgezet in een weg zodat het tracé nog herkenbaar bleef. In de periode 1600-1700 had de vaart ook een defensieve functie als inundatiekanaal voor het inundatieterein ten behoeve van de Linie Bergen op Zoom - Steenberg.

Code L5

Onderdeel Vestingwerk Schansbaan

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

De Schansbaan (1600-1700) is exact gelegen op de grens van twee verschillende historische landschapstypes: het natte, open, vlakke landschap met vergezichten van de veenontginning het Halstersch Laag (tot aan landgoed de Dassenberg) in het noorden en het drogere, gesloten, reliëfrijke boslandschap van de Brabantse Wal in het zuiden, met steilranden nabij de Schansbaan. De Schansbaan is voorzien van laanbeplanting en getenailleerd getraceerd op fort de Roovere. Langs de baan, met name aan de zuidelijke zijde, relictten van hakhoutcultuur.

Code L6

Onderdeel Klinkerweg Boslustlaan

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Karakteristieke, noord-zuid getraceerde klinkerweg, met bol profiel en laanbeplanting met eiken, gesitueerd aan de oostelijke zijde van Vrederust. Mogelijk getraceerd op het voormalige landhuis Boslust..

Code L7

Onderdeel Waterschans

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Hoog

Karakteristiek

Ter bescherming van de haven bij het Bergsche Diep en De Kreek is tussen 1584 en 1588 een regelmatig vijfhoekig gebastioneerd fort met redanvormige voorwal opgetrokken. Plaatselijk was reeds in 1567 een tijdelijke versterking aangebracht. De Waterschans is in 1651 geheel vergraven en in 1867, na opheffing van het vestingwerk, gedeeltelijk geamoveerd en bebouwd geraakt. De vijfhoekige hoofdvorm aan de Binnenschelde is als wal nog herkenbaar aanwezig en vormde deel van de zeekering tot de aanleg van Oesterdam van de Schelde-Rijnverbinding.

Code L28

Onderdeel Vestingwerk Ravelijn Op den Zoom

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Noordoostelijk, nabij de voormalige turfvaart de Zoom gelegen ravelijn Op den Zoom (Rijksmonument). Het is het enige restant van de door Menno van Coehoorn in de jaren 1698-1741 aangebrachte versterkingen omheen Bergen op Zoom. De Ravelijn bleef bestaan omdat het water in de omringende, bekade gracht van belang was voor de watervoorziening van de stad en van de suikerindustrie. De ravelijn is ommuurd en voorzien van gekazemateerde orillons. In de linkerflank ligt de kanonkelder met daarachter een kazemat en aan de rechterflank treft men de galerij voor het aangeven van Musketsvuur aan en verschillende kanalen waardoor kan worden gevuurd. De vestingstatus werd opgeheven in 1867 en in 1932 werd de Ravelijn gerestaureerd.

Code L29

Onderdeel Fort Pincen, Fort De Roovere

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Fort Pincen en De Roovere zijn twee van de oorspronkelijk drie gaaf bewaarde zogenaamde zandforten, die onderdeel uitmaakten van de vestigingslinie tussen Bergen op Zoom en Steenberg. Ze werden in de periode 1626-1628 aangelegd. Beide forten hebben een regelmatig vierhoekig gebastioneerde grondvorm met natte gracht. Terwijl Fort Pincen heeft aan de frontzijde een voorwal met gracht heeft fort de Roovere voor het oostelijk front een tenaille, een ravelijn en een gedekte weg. Tussen beide forten in bevindt zich de versterkte Ligneweg (zie BW-HL-04). Ondanks de begroeiing met opgaand groen op de wallichamen zijn de forten zeer gaaf en zeer herkenbaar bewaard gebleven.

Code L17

Onderdeel Kasseiweg Steenbergseweg, oprit naar boerderij bezuiden Dassenberg

Gemeente Bergen op Zoom

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Circa 500 meter lange, smalle, naamloze oprit naar overigens gemoderniseerd boerderijcomplex, onmiddellijk ten zuiden van het landgoed de Dassenberg, verhard met historische bestrating met kasseien(1800-1900).

Gemeente Woensdrecht

Code V 51

Onderdeel Landgoed Titurel

Gemeente Woensdrecht

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

In 1883 liet de Antwerpse houthandelaar Servais een landhuis in kasteeltrant en een boswachterswoning optrekken ten noorden van Putte. Het landhuis staat in de as van de karakteristiek oost-west getraceerde, van een laanbeplanting voorziene oprijlaan, die aftakt van de Putse Steenweg. Rododendronstruiken zorgen rond de villa voor een parkachtig karakter in de hoofdzakelijk met naaldhout aangeplante productiebossen. De oude naam van het landgoed was Bieduinenhof, nu heet het Titurel en is in het hoofdgebouw een geestelijk verzorgingshuis ondergebracht. Op het terrein bevinden zich enkele dienstwoningen (1900-1925) .

Code V53

Onderdeel Noord- en Zuidpolder onder Ossendrecht

Gemeente Woensdrecht

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Oude polders uit respectiefflijk 1685 en 1741, met authentieke ortogonale ontsluitingsstructuur met polderwegen. Aan drie zijden omsloten door polderdijken en in het oosten door de Brabantse Wal. Beide polders met oorspronkelijk, door terreinomstandigheden niet geheel regelmatig raster van ontsluitingswegen. Deels gewijzigde percelering en langs de verschillende kreek (Calfvensche Kreek, Schipperskil, Putterkreek) plaatselijk aangepast grondgebruik (verspreid rietland, graslanden en broekbosjes). Visuele relatie met Aanwas en Ossendrecht .

Code V46

Onderdeel Landgoed Het Grootte Meer

Gemeente Woensdrecht

Waarde Hoog

Karakteristiek

Jong landgoed (1860 aangekocht door de Belgische houthandelaar Servais, sedert 1890 in eigendom Cogels), Beschrijvingen Historische Geografie 15 onderdeel van een reeks jonge landgoederen, met productiebossen (met Grove Den en Zeeden) op gefixeerde stuifzandduinen. Plaatselijk vennen (ten gevolge van zandwassen voor strooizand) en verspreide relictten van heide. Op de stuifzandduinen omstreeks honderd jaar oude plukken eikenhout. Opvallend zijn de grote hoogteverschillen; hoogste natuurlijke punt van West-Brabant. Op de hoogste duintop staat een Rijksdriehoeksmeerpunt en de resten van een deels bakstenen, deels betonnen brandtoren. Een aantal ontginningslijnen van de naaldhoutaanplanting is voorzien van een laanbeplanting met gemengde loofbomen. De oprijlaan naar het Meerhuis, karakteristiek en conform de overige landgoederen haaks getraceerd op de Putseweg, heeft een verharding met gebakken klinkers, laanbeplanting en rododendrons. Tengevolge van grondwateronttrekking zijn thans het Grootte en Kleine Meer (gedeeltelijk) droog komen te staan. Vanaf het Meerhuis aan zuidelijke deel Grootte Meer een dijklichaam en in het meer twee gemetselde putten: voorzieningen voor de jacht op ganzen. Afwateringskanaal (circa 1925) ten zuiden van Grootte Meer, dwars door zandverstuiving gegraven. Relictten van kleiputten ten westen van het Kleine Meer. Sparrenbos op bemeste gronden van voormalige, want mislukte, landbouwontginning. Gedeeltelijk sinds 1955 in gebruik bij Defensie. Ter plaatse (ten zuiden van het Grootte Meer) bij de Kraaienberg relictten van vestingwerk: semi-permanente artillerieopstellingen uit 1944. Grens van het Rijk is ter plaatse door afwijkende ontginning in België goed te ervaren.

Code V84

Onderdeel Landgoed Putse Moer

Gemeente Woensdrecht

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Voormalig landgoed Heirust, gedeeltelijk gelegen in België, aangelegd tussen 1875-1900 door de Belgische

grootgrondbezitter Cuperus. Hoofdzakelijk bestaande uit rationeel verkavelde naalddhoutaanplantingen op gefixeerde stuifzandduinen, met ondergroei van rododendron, verder landbouwgronden en een aantal oost-west Beschrijvingen Historische Geografie 25
getraceerde ontginningslijnen (wegen) met laanbeplantingen (eik, berk) waarvan vele tot ver buiten het landgoed lopen. In het noorden nabij de Putse Moer relictten van veenontginning. Verder zijn er landarbeiderswoningen, bouw- en graslanden met langgerekte percelering, een sterrenbos (aangelegd door Moretus, in 1998 grotendeels gekapt), een omwalde tuin met klassieke inrichting, tot vijvers omgevormde vennen en de kunstmatig opgeworpen heuvel 'Hoogenberg' (40 meter boven NAP, hoogste punt van West-Brabant) met zicht op de Schelde. Vormt samen met landgoed Le Pavillon en het Belgische Putse Moer één groot landgoed. De grens van het Rijk is ter plaatse door gelijkvormige ontginningen van het landgoed op Belgisch grondgebied nauwelijks te ervaren.

Code V85

Onderdeel Landgoed't Ouwe Huis

Gemeente Woensdrecht

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Kleinschalig landgoed aan de Belgische grens op de zuidrand van de Brabantse Wal, met landhuis en dienstgebouwen (1900-1925). De tuin bevat een aantal oude bomen en heeft een authentiek rationele structuur. Vanuit de woning een zichtrelatie met de open bouwgronden op Belgisch grondgebied. De grens wordt behalve door grenspalen gemarkeerd door een parallel hieraan gesitueerde strook met bomen en struiken, waarvan de perceleringsstructuur haaks op die van de in België gesitueerde landbouwgronden staat .

Code V86

Onderdeel Landgoed Le Pavillon

Gemeente Woensdrecht

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Klein landgoed met een in 1858 bovenop een stuifzandduin gebouwd kasteeltje. Het gebouw staat in de as van een oost-west getraceerde hoofdlaan (tussen de Eerste en de Tweede Verdelingsweg) die aftakt van de Oude Postbaan. De tuin rond het gebouw is aangelegd in Engelse Landschapsstijl en het parkachtig karakter wordt versterkt door de ruime aanplant van rhododendronstruiken. Verder van het gebouw productiebos met naalddhout. Maakt thans met Heirust deel uit van het landgoed Putse Moer .

Code V87

Onderdeel Volksabdij O.L.V. ter Duinen

Gemeente Woensdrecht

Waarde Hoog

Karakteristiek

Een in de jaren 30 als werkverschaffingsproject opgetrokken volksabdij, voor werkloze jongens uit de wijde omgeving. Het terrein is ingericht als een park waarbinnen de gebouwen als paviljoenen staan. Verschillende lanen doorsnijden het geheel. Verder zijn er verschillende vijvers, waaronder een zwembijver, sportvelden en boerderij.

Het hoofdgebouw uit 1936 werd ontworpen door architect Jacques Hurks.

Code V88

Onderdeel Akkercomplex Hageland en Leemberg

Gemeente Woensdrecht

Waarde Hoog

Karakteristiek

Bijzonder overgangsgebied tussen de hogere zandgronden en zeekleipolders, op de rand van de Brabantse Wal en de polders, met opvallend microreliëf, met verschillende holle wegen, korte steile hellingen, kleinschalig landgebruik en relictten van houtkanten. Bij het noordelijk gelegen Leemberg resteert de oorspronkelijke kleinschalige structuur van de percelering. Bijzondere visuele relatie met Zuidpolder onder Ossendrecht en Leemberg .

26

Code V89

Onderdeel Stuifzandduin Schoelieberg, Pilberg c.a.

Gemeente Woensdrecht

Waarde Hoog

Karakteristiek

Door middel van de aanplant van naaldhout (omstreeks 1900) gefixeerde stuifzandduinen met plaatselijk nog relictten van stuifzandpannen en heide, halfcirkelvormig gesitueerd direct ten oosten van de kom van Huijbergen. In het noordelijke, geheel onbebouwde deel enkele oude zandpaden. Waardevolle relictten van hakhout: veel eikenhakhout. Bijzonder contrast met open vlakte van Schoelieberg-Overberg .

Code V93

Onderdeel Moretusbosch

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Grensoverschrijdend landgoed gelegen aan de zuidelijk rand van de Brabantse Wal, één geheel vormend met het Belgische Ravenhof. Park aangelegd in formele stijl (1700-1800) door Moretus, een erfgenaam van de drukker Plantin uit Antwerpen. In België gesitueerd kasteel Ravenhof, gebouwd omstreeks 1750. Het complex, voor zover gesitueerd in Nederland, is opgebouwd uit productiebos met dennen, oude laanbeplantingen met eik en beuk, assen met zichtrelaties, met elementen als het theehuis Gloriette, een sterrenbos, een aarden vestingwerk (fortrelict), een warande met kunstmatig aangelegde zandwallen en een aantal kunstmatige opgeworpen heuveltjes, waaronder De Huzarenberg en in trappen opgeworpen langgerekte zandlichamen. Van de bomen is omstreeks een derde ouder dan tachtig jaar en een aantal uit de periode 1800-1900. Het parkachtig karakter wordt benadrukt door de tussen 1800-1900 aangeplante rododendronstruiken. Op Belgisch grondgebied markante overgang van de Brabantse Wal naar de Scheldepolders. De grens tussen de twee landen wordt ter plaatse van het landgoed gevormd door de Hoofdlaan .

Code L324

Onderdeel Wegenstructuur Moretusbosch

Gemeente Meerdere

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Samenstel van verschillende lanen en zandpaden, met rationele structuur, geënt op de formele parkaanleg. Een aantal van de paden zijn voorzien van laanbeplanting met beuk en eik. De warande heeft een wandelpad met barokke elementen, zoals cirkels en ovalen. Aan de rand een aantal paden, gesitueerd op kunstmatig opgeworpen zandlichamen, gevormd uit voormalige stuifzandduinen. Voorzien van eikenbeplanting en rododendron. Eén van de dreven vormt de verbinding van het theehuis Gloriette met het in België gesitueerde kasteel Ravenhof.

Code V98

Onderdeel Heideontginning Koude Heide

Gemeente Woensdrecht

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Twee heideontginningen ten noordwesten van de kern putte van elkaar gescheiden en omringd door bosaanplant met overwegend naaldbomen. De Koude Heide is een relatief jonge ontginning (1920). Is ontstaan bij een thans verdwenen hoeve (kamontginning) en kenmerkt zich door een zeer open karakter en is ontsloten via de Zoekweg of Kerkweg die loodrecht op de Putse Steenweg is getraceerd. Het gedeelte gelegen aan de Putse Steenweg is als ontginning ouder en werd vanaf de Steenweg ontgonnen. Deze ontginningen worden gekenmerkt door onregelmatig lange percelen, typisch voor een boshoeveontginning. Doorheen het terrein loopt een ontwateringsgracht de Rijnloop, plaatselijk erg diep ingesneden.;

Code V288

Onderdeel Oude Hinkelenoordpolder

Gemeente Woensdrecht

Waarde Hoog

Karakteristiek

Oude polder (1685), ontsloten door loodrecht op Boompjesdijk getraceerde, doodlopende polderwegen. In het

oosten grenzend aan Agger kapitale Ontwatering: een oude kreek met rietlanden, graslanden en broekbossen. Verspreide boerderijcomplexen. Bijzondere visuele relatie tussen polder en Brabantse Wal .

Code V289

Onderdeel Bouwland Peeberg

Gemeente Woensdrecht

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Beschrijvingen Historische Geografie 79

Bouwland tussen kern Ossendrecht en Calfven op de rand van de Brabantse Wal. Vanaf 1930 werden de randen ontbost en kreeg het gebied een overwegende agrarische functie. Opvallende microreliëf in verband met ligging op Brabantse Wal. Van noord naar zuid loopt over het terrein de oude Trambaan van Antwerpen naar Tholen.

Code V329

Onderdeel Polders bij Brabantse Wal tussen Woensdrecht en Ossendrecht

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Samengesteld geheel van cultuurgronden, gesitueerd op en aan de rand van de Brabantse Wal, op de overgang van hoge dekzanden naar de westelijke zeekleipolders. Enerzijds bestaande uit oude polders (1685) met natte graslanden met hakhout (knotbomen) en struweelbeplanting, waarvan de kleinschalige percelering en (gedeeltelijk rastervormige) structuur van ontsluitingswegen grotendeels authentiek is. Anderzijds bestaat het uit steilranden van de Brabantse Wal, met hoogteverschillen tot twintig meter. Deze zijn hoofdzakelijk tussen 1800 en 1900 beplant met naaldhout, maar reeds eerder voorzien van een aantal holle wegen, begeleid door stroken oud hakhout (eiken). De Calfvense kreek in het zuidwesten is een kreekrestant met aangepast grondgebruik

Beschrijvingen Historische Geografie 91

(rietland, grasland en broekbosjes) gelegen binnen dijken of kaden. Belangrijke zichtrelaties vanaf de Brabantse wal op de polders, maar ook (en reeds van verre afstand) omgekeerd. Op de rand van de wal een aantal kerktorens (Woensdrecht, Hoogerheide, Ossendrecht) en een industriële schoorsteen (Calfven) als blikvangers .

Code V331

Onderdeel Landgoed Mattenburgh

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Zeer belangwekkend landgoed op de grens van hoge zandgronden en jonge zeekleipolders, met productiebos met naald- en loofhout, vennen, verspreid bouwland, graslanden met boomgroepen, moeras, gorzen en oude armen van krekken. Het geheel is doorsneden met monumentale laanbeplantingen met beuk en eik. In de vorige eeuw werd de huidige villa (1851-1854) aangelegd. Rond het landhuis ligt een park met gazons, borders en solitaire bomen, aangelegd in Engelse Landschapsstijl en formele stijl. Bijzonderheden in de tuinen zijn het Puckler Muskau-bed, een verhoogd aangelegd bloembed, een uit keien en rotsen opgetrokken bruggetje en het theehuis, gesitueerd op een elf meter hoge heuvel, van waaruit men een prachtig vergezicht heeft naar de voormalige zeearm Westerschelde (Markiezaatsmeer) en het relict van de kreek De Blaffert. Onder het Theehuis bevindt zich een ijskelder. Ten zuiden van het herenhuis bevinden zich een stalgebouw, moestuin, oranjerie en een formele tuin. Verder bevinden zich op het landgoed bosjes met hakhout die nog steeds traditioneel worden gekapt en ten oosten van de snelweg A28 een aantal omstreeks 1942 door de Duitse bezetter gebouwde schuilplaatsen. Bijzondere elementen binnen het landschappelijke vlak, 1930-1965 een populair zeebad), Kraaienberg (een gefixeerde zandverstuiving, markant onderdeel van de Brabantse Wal) en het relict van landgoed Korteven .

Code L8

Onderdeel Wegenstructuur landgoed Mattenburgh

Gemeente Meerdere

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Een aantal wandelingen en ontsluitingswegen, merendeels zandwegen en grintwegen, al dan niet voorzien van begeleidende beuken slingert, het microreliëf volgend, door het landgoed (1847). De afwisseling van hoog en laag, open en gesloten en de verrassende doorzichten, ontworpen volgens barokke stijlprincipes dragen bij tot de belevingswaarde van dit landgoed Vanuit het op een kustmatige verhoging gesitueerde theehuis vetrekken

diverse lanen in stervorm.

Code L9

Onderdeel Holle weg Vosseweg, Korteweg

Gemeente Meerdere

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Oude karakteristieke noord-zuid lopende weg (1728, deels ouder) langs het landgoed Mattenburgh. Deze weg doorkruist afwisselend het gesloten landschap van de Brabantse Wal en het open landschap van de zeekelepolders. In het zuiden als holle weg afdalend in de Prins Karelpolder.

Code L10

Onderdeel Holle weg kasseiweg Bossestraat

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Vanaf de Brabantse Wal naar de polder getraceerde Bossestraat, een karakteristieke holle weg (met aangrenzend veel eikenhakhout). Precies op deze plek is ook de oude straatverharding (1800-1900), bestaande uit kasseien, bewaard gebleven.

Code L11

Onderdeel Kasseiweg Huijbergsebaan

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Gedeelte van de Huijbergsebaan, gesitueerd aan de rand van de kom van Hoogerheide, voorzien van kasseibestrating met aan beide zijden rabatstroken met gebakken klinkers (1900-1950).

Code L12

Onderdeel Kasseiweg Nijverheidsstraat

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Kasseiweg, gedeeltelijk bestraat met kasseien, oude gebakken klinkers en (plaatselijk) betonnen klinkers (1900-1950).

Code L13

Onderdeel Oude Trambaan

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

De in 1886 opgerichte Stoomtramweg Maatschappij A.B.T. verbond de steden Antwerpen, Bergen op zoom en Tholen met elkaar. Een deel van het tracé van deze lijn, thans als kaarsrecht getraceerd zandpad bewaard gebleven, bevindt zich tussen Ossendrecht en Calfven. Het wordt geaccentueerd door hoogopgaande linden. Ter hoogte van boerderij Calfven bevindt zich een voormalige halte van de lijn.

Code L14

Onderdeel Holle weg nabij De Bunt

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Niet verharde holle weg, diep ingesneden in de Brabantse Wal, leidend naar de polder De Braak, met aan beide zijden veel eikenhakhout (ouder dan 1800).

Code L15

Onderdeel Oprijlaan Grote Meer

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Weg in landgoed Grote Meer, haaks aangelegd op de Putseweg, verhard met gebakken klinkers (1900-1925), Beschrijvingen Historische Geografie 105
leidend naar het Meerhuis met, in het verlengde, het Grote Meer. Aan beide zijden voorzien van laanbeplanting en groepen rododendronstuiken.

Code L16

Onderdeel Zeedijk Sint Martijnsweg, Anna-Mariapolderweg, Hinkelenoordijk en Havenweg

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

De Sint Martijnsdijk is een zeedijk (1850-1900) met herkenbaar profiel en plaatselijk onderbroken Muraltzeewering, grotendeels gesitueerd in de provincie Zeeland. Bij Ossendrecht een dienstwoning en uitwateringssluis. De Anna-Mariapolderweg, Hinkelenoordijk en Havenweg hebben bij het knooppunt met de dijk een bestrating met kasseien (1800-1900).

Code L20

Onderdeel Klinkerweg vliegbasis Woensdrecht

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

In zuidoost-noordwestelijke richting over het militaire terrein getraceerde straatweg, voorzien van gebakken klinkers, aangelegd tussen 1941 en 1944 door de Duitse bezetter. In de bestrating zijn meerdere reparaties te zien, ten gevolge van beschadigingen door geallieerde luchtaanvallen.

Code L22

Onderdeel Klinkerweg, trambaan Antwerpsestraatweg

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Een gedeelte van de oude (voor 1800) noord-zuid getraceerde verbindingsweg tussen Antwerpen en Bergen op Zoom, gelegen tussen de bebouwde kom van Hoogerheide en Korteven, onderbroken door de A58. Beide delen zijn voorzien van gebakken klinkerbestrating met plaatselijk rabatstroken eveneens van gebakken klinkers. Het tracé is ook in gebruik geweest als trambaan voor de in 1886 opgerichte Stoomtramweg Maatschappij A.B.T., die de steden Antwerpen, Bergen op Zoom en Tholen met elkaar verbond. Plaatselijk wordt de weg begeleid door oude hakhoutwallen van hoofdzakelijk eiken.

Code L25

Onderdeel Klinkerweg, Hageland, Middelstraat

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Een tweetal ten zuidoosten van Ossendrecht gelegen, haaks op elkaar staande wegen die zijn voorzien van een gebakken klinkerbestrating. Van de Middelstraat is enkel een klein gedeelte nabij Hageland voorzien van historische klinkerbestrating, het overige deel is voorzien van een asfaltverharding.

Code L26

Onderdeel Klinkerweg, begraafplaats Sombre Hadass

Gemeente Woensdrecht

Beschrijvingen Historische Geografie 107

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Een op de begraafplaats Sombre Hadass gelegen oost-west getraceerde weg, vermoedelijk in 1919 gelijktijdig met de begraafplaats aangelegd als hoofdas van het terrein. Het eerste gedeelte, direct na de toegangspoort is voorzien van een betonnen klinkerbestrating en wordt begeleid door monumentale lindebomen. Het daarachter gelegen deel, is langer en voorzien van een oude gebakken klinkerbestrating. Recentelijk zijn er langs de weg lindebomen aangeplant.

Code L27

Onderdeel Klinkerweg Pannenhoef

Gemeente Woensdrecht

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek
Een oost-west getraceerde weg, gericht op de Putse Steenweg. De weg is voorzien van een gebakken klinkerbestrating, het westelijke deel is plaatselijk voorzien van rabatstroken eveneens van gebakken klinkers. De weg is vermoedelijk aangelegd als ontsluitingsweg voor het aan de Pannenhoef gelegen onderdeel van de Wilhelminakazerne.

Code L31

Onderdeel Hogerwaardseweg

Gemeente Meerdere

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Kasseiweg die de Hogerwaardseweg ontsluit. Loopt door tot in de provincie Zeeland

Code L32

Onderdeel Statieweg

Gemeente Woensdrecht

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Weg bestaande uit klinkers en kasseien die de toegang bood naar het verdwenen station Woensdrecht.

Gemeente Steenbergen

Code V39

Onderdeel Rietkreek

Gemeente Steenbergen

Waarde Hoog

Karakteristiek

Een van de weinige thans nog herkenbare kreekrestanten (1500-1600), direct ten oosten van Nieuw-Vossemeer in de Oude Polder en de Polder van Nieuw-Vosmeer gesitueerd, met duidelijke invloed op het cultuurlandschap; aangepast grondgebruik aan weerszijden van de kreek (rietlanden, grasland met kleinschalige perceelstructuur, bouwland op hogere gronden), begrensd door lage dijken. Begeleidende wegenstructuur (Platteweg en Burgemeester Catshoeklaan), thans verhard. Het noordelijke deel van de Rietkreek, die de Princeweg kruist, is grotendeels genormaliseerd en valt buiten de waardering .

Code V40

Onderdeel Fort Hendrik

Gemeente Steenbergen

Waarde Hoog

Karakteristiek

Karakteristiek: relict van vestingwerk (1626-1627) aan de Steenbergsche Vliet en de Steenbergsche Haven, op kruispunt van polderdijken en rivierdijken (Oude Vlietpolderdijk, Schansdijk, Oude Graaf Hendrikpolderdijk en Westhavendijk), onderdeel uitmakend van de linie Bergen op Zoom - Steenbergen, met karakteristieke vijfpuntige stervorm, vrijwel geheel intact gebleven schootsveld met inundatieterrein en belangrijk microreliëf van wallen, grachten en terreplein. Directe reden voor de aanleg was de stichting van de nieuwe Steenbergse haven aan de westelijke zijde van de stad. Het fort beschermde de havenmonding. Het open schootsveld is grotendeels behouden gebleven. In 1998 is de waarde van het bodemarchief ter plaatse sterk verminderd door omploegingen ten behoeve van de teelt van maïs .

Code V116

Onderdeel Kreek Roode Wiel, Wiel aan Drenkhoos, Vierhoevensche Watergang

Gemeente Steenbergen

Waarde Hoog

Karakteristiek

Oude, noord-zuid gesitueerde kreekrestanten (1500-1600) tussen Groote en Kleine Boonhil, Drenkhoos, Vierhoeven en Klein Cromwiel, met kenmerkende indeling van marginale gronden direct aan de kreek: relicten van rietland, moerasbosjes en aangepast grondgebruik op de oeverlanden: schraal grasland met herkenbare structuur van oude ontwateringssloten aan het water, bouwland op de hogere gronden. Enig hakhout, waaronder enkele knotbomen. Gesitueerd in de voormalige veenontginning Drenkhoos, Vierhoeven, Groote Boonhil en Kleine Boonhil .

Code V311

Onderdeel Polder Oud- en Nieuw Kromwiel

Gemeente Steenbergen

Waarde Redelijk hoog

Karakteristiek

Minder gaaf bewaard gebleven gebied ten noorden en ten zuiden van Polder het Oudland. Veenontginning uit periode 1400-1500, met reeks van kleine, oude landgoederen, in 1800-1900 definitief beplant; kleinschalig ingedeeld cultuurlandschap met afwisselend bouwland, grasland en bosjes met hakhout. Fijnschalige perceelstructuur, greppels, ontwateringssloten, houtwallen en houtkanten; aanwezigheid van hakhout (eiken) en spaartelgen; grondgebruik en indeling sinds 1800-1900 weinig veranderd; oorspronkelijk verspreide bebouwing gedeeltelijk verdwenen. Aan de westelijke zijde agrarisch gebied tussen Oudlands Dijkje en Moerstraatseweg met sterk veranderde perceelstructuur, met name ten noorden van Het Heultje en lintbebouwing van boerderijen langs de weg.

Code V332

Onderdeel Landgoed Dassenberg, Oudlandsch Laag

Gemeente Steenbergen

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Karakteristiek: landgoed (1800-1900) met aangrenzende broekgronden met bosschages met onder meer gagelstruweel en cultuurgronden met hakhout (knotbomen, stoven) langs de Ligne of Bergsche Water, gesitueerd ten oosten van de oude doorgaande weg tussen Steenbergen en Halsteren, met afwisseling van vochtige bossen, natte beemdgronden en waterpartijen; kern met landgoed-bebouwing (kapel, pachthoeven, landhuis en dienstwoningen). Nabij het huis parkaanleg met zowel kenmerken van Engelse Landschapsstijl als formele stijl. Landgoed wordt doorsneden door wegenstelsel met lanen en zandpaden. Verder van het huis kleine productiebossen (loofhout en naaldhout) met verspreide inliggende percelen bouwland en grasland. Sterke onderlinge samenhang, grote mate van gaafheid.

Code V333

Onderdeel Polder het Oudland

Gemeente Steenbergen

Waarde Hoog

Karakteristiek

Veenontginning uit periode 1400-1500, met reeks van kleine, oude landgoederen, in 1800-1900 definitief beplant; kleinschalig ingedeeld cultuurlandschap met afwisselend bouwland, grasland en bosjes met hakhout. Fijnschalige perceelstructuur, greppels, ontwateringssloten, houtwallen en houtkanten; aanwezigheid van hakhout (eiken) en spaartelgen; grondgebruik en indeling sinds 1800-1900 weinig veranderd; oorspronkelijk verspreide bebouwing gedeeltelijk verdwenen. Aan de westelijke zijde agrarisch gebied tussen Oudlands Dijkje en Moerstraatseweg met sterk veranderde perceelstructuur, met name ten noorden van Het Heultje en lintbebouwing van boerderijen langs de weg .

Code L130

Onderdeel Zeedijk Groene-dijk

Gemeente Steenbergen

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Karakteristiek: oude noord-zuid getraceerde polderdijk, direct ten oosten van Polder Oudland, met breed dijklichaam, gedeeltelijk onverhard wegdek, gesitueerd tussen Drenkhoos, Vier Hoeven, Polder Nieuw Kromwiel en Zegblokken. Dijklichaam daterende uit 1445, met dubbele rijen populieren beplant.

Code L137

Onderdeel Kasseiweg, polderweg Benedensas

Gemeente Meerdere

Waarde Hoog

Karakteristiek

Korte, noord-zuid getraceerde polderweg (1800-1900), kasseiweg door de Noordheensche Polder, leidend van Heensche Dijk naar het sluiscomplex van Benedensas, met kasseibestrating en rabatstrook.

Gemeente Roosendaal

Code V330

Onderdeel Wouwse Plantage

Gemeente Roosendaal

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Oud landgoed, gesitueerd in het oostelijk deel van de Brabantse Wal, waarvan delen teruggaan tot circa 1500-1600, met rationeel aangelegde, uitgestrekte productiebossen met naald- en loofhout, bouwland en grasland, relicten van zandverstuivingen, heide en lange lanen (met laanbeplanting van beuk) in stervormig patroon: een sterrenbos. Groepen rododendrons en tot vijvers omgevormde vennen zorgen plaatselijk voor een parkachtig karakter. Aanleg van productiebossen met nationale introductie van de Canadese douglas in 1840-1850 (zes of zeven oorspronkelijke exemplaren nog aanwezig), ontginning van landbouwgronden en het uitvoeren van landbouwexperimenten behoorden tot de belangrijkste activiteiten. Plantage Centrum, een gebouwencomplex met landhuis, bevindt zich op het assenkruis van een aantal lanen. Na 1850 door baron P.J. de Caters en diens zoon belangrijk uitgebreid. Toen het landgoed in 1895 overging in handen van de industrieel P.P. Emsens, werd het landhuis 'kasteliger' gemaakt. De Plantage was nagenoeg zelfvoorzienend; op het landgoed bevinden zich onder andere een verschillende pachthoeven, een steenbakkerij, brandweermuseum een boswachterswoning, die later gebruikt als herberg en jachthuis, een hotel, een school, een smidse, bakkerij, houtzagerij en een elektriciteitscentrale .

Code L323

Onderdeel Wegenstructuur Wouwse Plantage

Gemeente Meerdere

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

De verschillende dreven, hoofdzakelijk beplant met beuk, dateren uit achttiende eeuw en vormen de beroemde stervorm (Plantage-Centrum) van de Wouwse Plantage. In een later stadium (1800-1900) werd in het centrum van dit sterrenbos het landhuis met bijgebouwen opgetrokken. Vrijwel alle zijn onverharde zandwegen, met een enkele grintweg. De overige lanen op de oorspronkelijke Plantage zijn veel ouder (1500-1800) en volgen een eerder rationeel patroon van parallellen en dwarsen.

Code L3

Onderdeel Turfvaart Zoom, Spillebeek

Gemeente Meerdere

Waarde Zeer hoog

Karakteristiek

Waarschijnlijk de oudste turfvaart uit de streek, daterende uit 1263. Het gedeelte tussen de Belgische grens en de spoorlijn Roosendaal-Bergen op Zoom is diep ingegraven en aan beide zijden voorzien van kaden met waardevolle opgaande beplanting, waaronder hakhout en laanbeplanting. Oorspronkelijk was deze turfvaart veel korter. Eerst diende deze voor ontwatering van het moer De Noort, later voor de vervening van de moeren ten oosten van Bergen op Zoom. In 1350 is de vaart doorgetrokken tot op het huidige Belgische grondgebied. In 1508 kreeg de vaart een nevenfunctie voor de aanvoer van water voor de grachten en inundatiegebieden rond de vesting Bergen op Zoom. In de negentiende eeuw haalde de suikerindustrie het nodige water uit de Zoom. Ten noorden van de Zoom, nabij Bergen op Zoom bevindt zich in de stroomgeul een tankversperring uit omstreeks 1943. Tussen de Wouwse Plantage en de camping Zoomland langs de stroom zeldzaam hakhout (iepen). In de Zoom een tweetal grote bakstenen stuwen, een derde in de stroom vanaf de Zeezuiper.